

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRØÐURSKAPUR

Nr. 5

Lýsingarprísir fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardag 4. februar 1950

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,50 + porto um fjórðingsárið

24 Árg.

HVØR SKAL GJALDA?

Hann, ið lisið hevur bløðini, síðani tingið kom saman á Ólavss-øku, má hava undrast á, hvussu tingið hevur skvøtt burtur landsins pengar við at játta til líkt og ólíkt í eini tíð, har fólk flest — ið hvussu er fiskimenn og arbeiðarar — hava ilt við at fáa endarnar at rökka saman.

Millum fiskimenn og arbeiðarar hevur mangan verið spurt, hvør ið skal gjalda.

Nú er gátan loyst. Sambandsflokkurin og fólkaflokkurin hava sett fram uppskot um at leggja toll á bæði hetta og hetta, og er hetta bert ein byrjan. — Skattin lata vit frammanundan, tí mangir reiðarar lata ongan skatt — ikki so mikið sum av húsarhaldinum — og nú skulu vit betala toll av hvørjum smátíngi afturat.

Sama rætt fyri øll at lesa og læra hevur verið eitt mál, sum lógtingið hevði sett sær fyri at skapa møguligleika fyri. Meðan P. M. Dam var formaður í figgjarnevndini, varð stóðið lagt við at 600.000 kr. hava verið settar av til at byggja studentskúla fyri. Sambandið tók í ár leiðsluna í figgjarnevndini, og nú hava vit úrslitið: Bevillingurin til studentaskúlan er strokin.

Hetta er tað, vit kunnu vænta okkum, um sambandið kemur til ræðið: Vinnulívið undirgrívið — møguligleikan fyri hin minni menta at koma til lærðóms eingin, — men skatt og toll skulu teir gjalda í dýra dóma.

Tann húsmóður, hvørs inn-tøkur ikki eru hægri enn 4—6000 kr. árliga, má ansa eftir hvørjum oyra, hon letur út. Suduroyar Fiskimannafelag hevur tí lagt inn á ting umsókn um, at fiskimenn sleppa frá at gjalda toll av tí tubbakki, teir nýta umborð á skipum. Hetta er ein rættur, fiskimenn í øðrum londum eiga. Javnaðarmenn tóku tí undir við umsóknarum og settu uppskot fram um, at fiskimenn sleppa undan at rinda toll av tubbakki, teir brúka umborð. Men hvat gjørdi sambandið? Teir feldu uppskotið: Fiskimenn skulu gjalda til sfóta oyra — sjálvandi fingur teir fólkaflokkinn við í bátin!

Loynifundir

Í triggjar dagar hava farið fram loynifundir millum sambandsmenn og fólkafloksmenn í tinginum — har tykist at fara at verða ein samgonga flokka-anna millum, sum heldur einki er at undrast yvir, so konservativir teir eru.

Hósdagin fyrilá fyrsta úrslitið av hesum fundum: flokkarnir gingu saman um at taka formanssessin í oynafjallsnevndini frá P. M. Dam og seta aftur í hann Hákun Djurhuus, meðan sambandsmaðurin Weihe varð næstformaður.

Fyrst í vikuni royndi sambandsflokkurin á tingi at skúgva P. M. Dam burtur úr Skipafelagsnevndini við at krevja lutakast — men henda roynd miseyðnaðist, Dam varð sitandi.

Útskiptingin í

Norðragøtu,

ið fyrstaðin er av harra Jarly, landinspektóri, er nú liðug í fyrstu atløg; men skotið er til yvirnevnd, og vónandi verður ikki alt sum er. Vónandi má ein siga, tí traðarmaður, ið hevur havt 3 pettir, fær 3 petti aftur, bert við tí muni, at hann verður fluttur burtur úr stað.

Tað ljóðar ótrúligt, men tað sigist, at orsøkin skal vera tann, at traðarmaðurin annars fær alt ov langan veg at bera leiguna fram til teir triggjar ánararnar.

Vit høvdu væntað, at ein danskur maður var eitt syndur meira óheftur av gomlum stirðnaðum brúkhátti. Hetta er hin reina meðalöld.

Og so biða vit eftir, hvørjari öld, yvirnevndin er stædd í.

—s.

Skaði

Tá Tjaldur lá og lossaði í København, hendi tað óhapp, at ein av manningini, Hans Edmund Næs, Tórshavn, datt í lastina. Tey fyrstu tíðindini frá hómum sögdu, at ikki stóð heilt illa til við hómum; men seinni er frætt, at hann livir heilt vánaliga. — Tað er ryggurin, ið er meinslaður.

Green Dolphin farin á land

Í ódnini friggjarmorgunum tíðliga sleit Green Dolphin ella Sigmundur, sum hann eisini verður nevndur, teymin og fór á land í Litluvík. Vikin er skerjot, og báturin stóð tvörur fyri vikini, so har sá ikki út til at vera stór líkindi fyri at fáa hann út aftur. Um niggtíðina bliðkaði nakað, og tá eydnaðist monnum at koma umborð á bátin. Teir sóu tá at nakað av sjógvi var í honum. Síðan fóru teir at bjarga nakað í land av skipinum.

Tá blaðið fór til prentingar var nakað væl bjargað í land av bátinum — harimillum hitt elektriska spælið.

Báturin tiggur soleiðis fyri og er so illa farin, at ikki er hugsandi um at fáa hann út aftur. Verður veðrið gott einar 2 dagar kundi kanska motorurin verið bjargaður — og ljósmotorurin við.

Hetta er stórt spell. Bátarnir hjá Th. Mælkeforsyning vóru nú við at verða millum tey bestu ferðamannaskip — Tróndur er umtrent liðugt umbygdur og verður eitt prýðiligt far.

Oyrnafjall og Grønland

Seinasta leygardag var Dimmalætting úti eftir okkum fyri tað, vit skrivaðu um fyrminurnar við at nýta Oyrnafjall í samband við Grønlandsfiskiskapin heldur enn at vera í hóslag við Borealis ella aðrar fremmandar. Tað er nú — sum vanligt — Dam, hon vil heingja. Og hon heldur seg hava funnið krókin. Dam hevur gloymt svinnið í uppstilling síni. Og tað er so stórt, at í tí hvørvur ikki minni enn ein heil millión av fyrmininum.

Men púra misstikið, Dimmalætting!

Dam hevði sjálvandi roknað við iligum fiski. Hann roknaði jú út frá 1 kr. hjá Borealis — tað var tað, ið hetta felag gav fyri ilignan fisk. Fyri óilignan fisk gav felagið bara 80 oyr

Ternuskotini og annað smáputl kann blaðið tala við Iversen og Ellefsen um.

Ódnarveður

Í ódnini, sum herjað hevur, först ein íslendur trolari sunn-anfyri Vestmanneyjar. 5 av manningini druknaðu, meðan 19 vórðu bjargaðir av einum øðrum íslenskum trolara. Tvey norsk fiskifør fórust við allari manningini, tilsamans 16 manns. Aftur miðvikunáttina fórust tvey norsk skip — tað vóru silda-flutningsbátar, men manningarnar vórðu bjargaðar. Somu náttina fór svenskur dampari á land við Esbjerg.

Í 5 samdøgur stæðaði øll samferðsla millum oyggjar okkara vegna illveðrið. Av Havnini máttu øll skip rýma inn á Skálafjörð, og mjólktratíð var stórt í Havni. Í Kollafirði fóru á land Tórfinnur og Ribeiro.

Finland

Paasikivi varð afturvaldur til president Finlands. Miðvikudagin setti hann ríkisdagin. Í röðu síni talaði hann fyrst um landsins stöðu til Rusland, síðani segði hann frá, at samráðingar skuldu fara fram um sjálvstöðugu stöðuna, Álandsoyunnar høvdu. (Álandsoyunnar hava havt »fult sjálvstýri«, men allar lógir, teir samtykkja, skulu verða góðkendar av finska ríkisdegnum.

Fyrirspurningur til Føroya Fiskasølu

Hví sökti felagið ikki um lán frá fiskaribankanum í fjór. Fórði fiskasölan tann politikk, at fiskimenninir heldur skuldu sita í peningatroti, beinan vegin í neyð, enn at farið skuldi vera til fiskaribankan, sum hevði haft hurðar sínar opnar fyri Føroya Fiskaexport.

Tá ið tað var hvørjum manni greitt, at ein fiskasøla altíð vildi koma at treingja til alstóra finansiering, er tað grund til at spyrja, hví matadorarnir í Føroya Fiskasølu fyri alt í verðini skulu avtaka Føroya Fiskaexport, sum tó tá átti um hálva millión og hevði fasta finansieringarskipan við fiskaribankan.

Svarið okkum fiskimonnum, sum nú í eitt heilt ár ikki hava sæð oyra ella fingið avrokning.

Fleiri fiskimenn.